

Sygn. I C 58/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lipca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Maria Cichoń
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Cichosz

po rozpoznaniu w dniu 7 lipca 2015 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. M.

przeciwko M. B. i K. M.

o ustalenie

oddala powództwo

Na oryginale właściwy podpis.

Sygn. akt IC 58/14

UZASADNIENIE

Powódka Z. M. działająca przez pełnomocnika - córkę B. M., reprezentowanego przez radcę prawnego A. W., wniosła początkowo o zobowiązanie pozwanych M. B. i K. M. do złożenia oświadczeń woli w przedmiocie przeniesienia na rzecz powódki z powrotem przez każdego z nich udziałów w wysokości po 1/4 części w stanowiącym odrębną nieruchomość w lokalu mieszkalnym nr (...) położonym w S. przy ulicy (...).

W piśmie procesowym z dnia 13 marca 2015 roku (prezentata k. 133) powódka, mając na uwadze treść pisemnej i ustnej opinii biegłej sądowej M. M. (1), zmieniła żądanie wnosząc o ustalenie, że umowa darowizny z dnia 8 marca 2013 roku zawarta przed notariuszem A. M. Repertorium A (...), jest z mocy prawa nieważna.

Powódka uzasadniła żądanie wskazując, że stan jej zdrowia uniemożliwił jej świadome i swobodne podejmowanie decyzji, co w świetle uregulowania art. 82 kc czyni czynność tę nieważną z mocy prawa. Interes prawny powódki wiąże się z ochroną jej prawa własności i przywrócenia właściwego porządku i stanu prawnego nieruchomości położonej w S. przy ulicy (...)

Pozwani M. B. i K. M. wnieśli o oddalenie powództwa podnosząc, iż to nie powódka dochodzi nieważności czynności prawnej ale jej pełnomocnik B. M.. Wskazali, iż nie można tracić z pola widzenia rzeczywistego powodu dokonania na ich rzecz darowizny przy jednoczesnym pominięciu B. M..

Sąd ustalił, co następuje:

Powódka Z. M. jest matką B. M. i pozwanych M. B. i K. M..

okoliczność bezsporna

W dniu 8 marca 2013 roku powódka Z. M. zawarła z pozwanymi M. B. i K. M. umowę w formie aktu notarialnego w której oświadczyła, iż daruje swoje córce M. B. do jej majątku osobistego oraz swojemu synowi K. M. do jego majątku osobistego udziały wynoszące po 1/4 części w prawie własności stanowiącego odrębną nieruchomość lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S. przy ulicy (...) w budynku n(...), wraz z przynależnym do niego udziałem wynoszącym (...) w prawie własności części wspólnych budynku oraz gruntu, na którym posadowiony jest budynek obejmujący ten lokal, zaś M. B. i K. M. darowiznę tę - w podanych udziałach – przyjęli, oświadczając jednocześnie, że nabycia dokonują pozostając w związkach małżeńskich. Jednocześnie Z. M. oświadczyła, że przedmiotem tejże umowy jest należący do niej ułamekowy udział w prawie własności nieruchomości wynoszący 1/2 część, nabyty w związku z ustaniem małżeńskiej wspólności ustawowej i faktem, że spadkodawca za życia nie wytoczył powództwa o unieważnienie małżeństwa, rozwód, ani separację.

dowód: akt notarialny z dnia 8 marca 2013 roku, Rep. A nr (...) k. 12-14

W dniu 25 listopada 2013 roku przed notariuszem P. K. powódka udzieliła swojej córce B. M. pełnomocnictwa do reprezentowania jej w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym, mężu M. M. (2) oraz do dokonania wszelkich czynności prawnych z tym związanych, do dokonania sądowego lub umownego działu spadku i zniesienia współwłasności po M. M. (2), do odpłatnego lub nieodpłatnego zbycia jej udziałów w spadku bądź poszczególnych przedmiotach wchodzących w skład spadku po M. M. (2), reprezentowania jej przez Urzędem Skarbowym w sprawie uregulowania podatku od nabycia spadku po mężu, zarządu, administrowaniu i rozporządzaniu całym jej majątkiem, zawierania wszelkich umów dotyczących jej osoby i majątku, nabywania do jej majątku osobistego nieruchomości, udziałów w nieruchomości, lokali stanowiących odrębne nieruchomości, spółdzielczych własnościowych praw do lokali, zbywania nieruchomości, poddania jej egzekucji z wyżej wymienionych aktów, zapłaty zaliczki, zadatku lub części bądź całej ceny, pokwitowania i odbioru zaliczki, zadatku, całości lub części ceny, występowania w postępowania wieczystoksięgowym, zarządu nabytymi w drodze umów opisanymi powyżej nieruchomościami, zawierania umów kredytowych, ustanawiania wymaganych przez bank zabezpieczeń, założenia rachunku bankowego, złożenia wniosku o wypłatę kredytu oraz do reprezentowania mocodawcy przez pełnomocnika w granicach tego pełnomocnictwa wobec osób fizycznych i prawnych m.in. przed sądami oraz do składania wszelkich oświadczeń woli i wiedzy, które mogą okazać się niezbędne do wykonania niniejszego pełnomocnictwa.

dowód: akt notarialny z dnia 25 listopada 2013 roku, Rep. A (...) k. 4-5v.

Pismem z dnia 31 maja powódka złożyła wobec pozwanych oświadczenie o odwołaniu darowizny, z powodu rażącej niewdzięczności.

dowód: oświadczenie o odwołaniu darowizny k. 69

Z. M. jest od dnia 6 kwietnia 2010 roku pacjentką Poradni (...)w S.. Początkowo leczona była w związku z rozpoznaniem u niej organicznego zaburzenia depresyjnego, następnie zaś z rozpoznaniem otępienia. W trakcie pierwszego badania, w dniu 6 października 2010 roku określono pamięć powódki jako pamięć z nieznacznymi deficytami. Następnie od 29 lutego 2012 roku stwierdzono u Z. M. zaburzenia pamięci wyraźne, orientację w czasie niepełną. W roku 2012 lekarz neurolog włączył powódce lek na chorobę Alzheimera. Obecnie powódka cierpi na otępienie w stopniu głębokim. Powódka pozostaje bez logicznego kontaktu słownego, jest znacznie spowolniona psychoruchowo, funkcje pamięci są u niej zaburzone w stopniu głębokim. Nie rozpoznaje ona osób z najbliższego otoczenia. Wypowiada fragmenty niepowiązanych ze sobą zdań. Jest zdezorientowana we wszystkich kierunkach, niesamodzielna we wszystkich

potrzebach życiowych. Z powodu otępienia głębokiego powódka nie jest w stanie świadomie i samodzielnie kierować swoim postępowaniem.

dowód: dokumentacja medyczna k. 7 i k. 84

Na dzień 8 marca 2013 roku jak i na dzień 25 listopada 2013 roku oraz 31 maja 2014 roku, powódka nie była w stanie świadomie i swobodnie podejmować decyzji z uwagi na nasilone zaburzenia pamięci

dowód: pisemna opinia biegłego lekarza psychiatry M. M. (1) k. 94-96, ustna opinia uzupełniająca – protokół rozprawy z dnia 26 lutego 2015 roku, 00:05:43-00:29:08

Do chwili obecnej nie toczyło się postępowanie o ubezwłasnowolnienie powódki.

okoliczność bezsporna

Sąd zważył:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie B. M. powołując się na pełnomocnictwo udzielone jej przez powódkę, Z. M., w dniu 25 listopada 2013 roku (k. 4-5v), domagała się ostatecznie – w miejsce pierwotnie zgłoszonego roszczenia w postaci zobowiązania pozwanych do złożenia oświadczeń woli w przedmiocie przeniesienia na rzecz powódki ich udziałów w nieruchomości przy ulicy (...) w S. – ustalenia, że umowa darowizny z dnia 8 marca 2013 roku zawarta przed notariuszem A. M., Rep. A (...), jest z mocy prawa nieważna z uwagi na stan zdrowia powódki uniemożliwiający jej świadome i swobodne podejmowanie decyzji (k.133), a więc na wadę oświadczenia woli z art. 82 kc.

Zgodnie zaś z tym przepisem nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Ugruntowana już wykładania tego przepisu wskazuje, że stan wyłączający świadome podjęcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie, wobec czego nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności mózgu. Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Stan taki musi przy tym wynikać z przyczyny wewnętrznej, a więc ze stanu, w jakim znajduje się osoba składająca oświadczenie woli, a nie z okoliczności zewnętrznych, w jakich osoba ta się znalazła.

W niniejszej sprawie ocena stanu zdrowia psychicznego powódki została dokonana przez biegłego lekarza psychiatrę M. M. (1) w oparciu o badanie powódki oraz analizę dokumentacji medycznej. Zasadniczą kwestią jest ustalenie, iż na dzień opiniowania (października 2014 roku) u powódki Z. M. występuje otępienie w stopniu głębokim oraz że już w dacie 8 marca 2013 roku (dzień dokonania darowizny), jak i w datach 25 listopada 2013 roku (udzielenie pełnomocnictwa) oraz 31 maja 2014 roku (złożenie oświadczenia o odwołaniu darowizny), nie była ona w stanie świadomie i swobodnie podejmować decyzji z uwagi na nasilone zaburzenia pamięci związane ze stwierdzonym zespołem otępiennym.

Sąd, podzielił wnioski płynące z opinii biegłej, tak pisemnej jak i ustnej, i przyjął je jako podstawę swoich ustaleń faktycznych. Opinie te są rzetelne, wyczerpujące i wewnętrznie spójne. Biegła prześledziła stan zdrowia powódki od 2010 roku odwołując się do konkretnych zapisów w historii choroby powódki świadczących o tym, że już od 2010 roku rozwijał się u niej zespół otępienny, którego nasilenie przypadło na rok 2012. Szczegółowo wskazywała i objaśniała, które z objawów stwierdzonych we wpisach świadczą o tym, że zespół otępienny rozwijał się u powódki i że jej stan zdrowia wyłączał u niej świadomość podejmowanych czynności. Sąd miał przy tym na względzie, iż opinia biegłych nie budziła zastrzeżeń stron niniejszego postępowania.

Jak wynika z opinii biegłej, psychoorganiczny zespół otępienny rozwijał się u powódki już od 2010 roku. Początkowo objawiał się zaburzeniami pamięci, następnie w lutym i w marcu 2012 roku (a więc jeszcze przed śmiercią męża powódki), już wyraźnym obniżeniem funkcji pamięci, zaburzoną orientacją w czasie, pobudzeniem, głośnym zachowaniem, a w marcu 2013 roku spowolnieniem psychoruchowym, obniżonym nastrojem, co wskazuje na jego postępujący charakter. Jak wskazała też biegła, pomimo, iż w przebiegu choroby są możliwe okresy lepszego funkcjonowania i lepszego kontaktu słownego, to uszkodzona pamięć nie wraca. U powódki deficyty pamięci świeżej – ważnej przy podejmowaniu istotnych decyzji, cały czas narastały. Istotnym jest przy tym, na co zwracała uwagę biegła, iż osoba, u której występuje zespół psychoorganiczny pod postacią otępienia jest bardzo podatna na wpływ innych osób i taką sugestywność w przypadku powódki można stwierdzić już, zdaniem biegłej, od roku 2010. Biegła wyjaśniła też, że w powierzchownym kontakcie powódka mogła nie sprawiać wrażenia osoby otępiełej. Tym samym osobiste uczestniczenie powódki tak w zawieraniu umowy darowizny jak i w udzielaniu pełnomocnictwa córce w obecności notariusza nie przeczy, temu, że nie miała ona wówczas możliwości w pełni świadomego pokierowania swoim postępowaniem, a tym samym nie była w stanie w pełni przewidzieć skutków prawnych składanych oświadczeń woli. Stan zdrowia powódki jest bowiem jednoznacznie udokumentowany dokumentacją medyczną, w której brak jest jakiegokolwiek informacji, by w roku 2013 stan powódki uległ poprawie. Przeciwnie, wskazuje ona, że zespół otępienny miał charakter postępujący prowadząc w 2014 roku do głębokiego już otępienia, a więc ostatniego jego stadium. W ocenie Sądu udokumentowane fakty potwierdzające występowanie u powódki stanu wyłączającego świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenia przez nią woli już na dzień 8 marca 2013 roku, przy jednoczesnym braku jakichkolwiek wpisów świadczących o poprawie stanie zdrowia powódki, przemawiają za tym, iż w czasie udzielania pełnomocnictwa córce B. M., tj. w dniu 25 listopada 2013 roku, powódka nie była w lepszym stanie zdrowia w porównaniu do marca 2013 roku.

W rezultacie Sąd w oparciu o powyższą opinię uznał, że powódka zarówno w dacie 8 marca 2013 roku (dzień dokonania darowizny), jak i w datach 25 listopada 2013 roku (udzielenie pełnomocnictwa) oraz 31 maja 2014 roku (złożenie oświadczenia o odwołaniu darowizny), nie była w stanie pozwalającym na świadome podjęcie decyzji i swobodne wyrażenie swej woli.

Sąd oddalając jednak powództwo miał na uwadze to, że dokonując ustaleń w niniejszej sprawie, doszedł do przekonania - w świetle treści pełnomocnictwa udzielonego przez powódkę dla B. M. w formie aktu notarialnego sporządzonego w dniu 25 listopada 2013 roku, przed notariuszem P. K., Rep. A nr (...), będącego podstawą działania B. M. w tym procesie - iż pełnomocnictwo to, jest w istocie pełnomocnictwem materialnym, zawierającym w sobie pełnomocnictwo procesowe ogólne. Przedmiotowe pełnomocnictwo umocowuje bowiem B. M. do dokonywania wskazanych w nim czynności prawnych i działań związanych z majątkiem powódki oraz sprawami życiowymi, a jednocześnie w jego granicach upoważnia pełnomocnika do reprezentowania mocodawcy m.in. przed sądami. Nie ogranicza się więc ono jedynie do reprezentowania powódki przed sądem (i nie tylko w niniejszej sprawie). Pełnomocnictwo do reprezentowania powódki przed sądem jest tylko jednym z elementów tego pełnomocnictwa. B. M. mogła być pełnomocnikiem procesowym powódki jedynie w sprawach, które wchodziły w zakres udzielonego jej pełnomocnictwa materialnego. Jej pełnomocnictwo procesowe jest zatem wtórne do pełnomocnictwa materialnego, będącego, co wynika z art. 98 kc, jednostronną czynnością prawną. Bezsporne zatem ustalenie, że w dacie udzielania tego pełnomocnictwa powódka znajdowała się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i woli, wynikającym z jej stanu zdrowia tj. występującego zespołu otępiennego, przesądza, że czynność prawna udzielenia pełnomocnictwa przez Z. M. B. M. w formie aktu notarialnego w dniu 25 listopada 2013 roku była nieważna (art. 58 kc w zw. z art. 82 kc). Oznacza to, że B. M. nie mogła w oparciu o pełnomocnictwo procesowe będące elementem nieważnego pełnomocnictwa materialnego, wytoczyć powództwa w niniejszej sprawie. Z uwagi na występowanie u powódki otępienia głębokiego, brak logicznego z nią kontaktu niemożliwym i niecelowym było uzyskanie od niej jakiegokolwiek stanowiska w sprawie.

Z uwagi na powyższe rozważania, powództwo należało oddalić, gdyż zostało ono wniesione przez osobę, która nie była upoważniona do wytoczenia powództwa w imieniu i na rzecz powódki (brak ważnego pełnomocnictwa).

Na oryginale właściwy podpis.